

ΟΜΙΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

5^ο Κριτήριο στα Αρχαία Ελληνικά

Υλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

Διδαγμένο κείμενο:

- 5η θεματική ενότητα
- Ερμηνευτικά σχόλια των ενοτήτων από το φάκελο υλικού
- Εισαγωγή Ο Βίος του Αριστοτέλη

Αδίδακτο κείμενο:

- Γραμματική: κλίση μετοχών, Παραθετικά επιρρημάτων, Συνηρημένα Ρήματα γ' τάξης, Φωνηεντόληκτα Ρήματα Β' Συζυγίας, Παρακείμενος Ημιφωνόληκτων ρημάτων, Αόριστος β' και Παθητικοί Χρόνοι
- Συντακτικό: σύνταξη μετοχής, σύνταξη απαρεμφάτου, επιρρηματικό κατηγορούμενο, δοτική προσωπική, μετατροπή από πλάγιο λόγο σε ευθύ

5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ (*)

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.1·8, 1252a1-7· b27-32

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἕνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική. [...]

Ἡ δ' ἐκ πλείονων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἤδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἐστίν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναί. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῴου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γὰρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ· λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῴων· ἡ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῴοις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερὸν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἡ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

A1a.

Να γράψετε στο τετράδιο σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 4)

1. Δεν αποτελεί κάθε πόλη μορφή κοινωνίας.
2. Η συνένωση περισσότερων κωμών συγκροτεί την πόλη.
3. Η απλή φωνή μπορεί να εκφράσει το δίκαιο και το άδικο
4. Η συμμετοχή του ανθρώπου στις ηθικές έννοιες (συμφέρον – βλαβερό, αγαθό – κακό, δίκαιο - άδικο) τον καθιστά ικανό να συγκροτεί οικογένεια και πόλεις.

A1β.

- ή δὲ **τούτων** κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν : Σε ποιες λέξεις του κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία τούτων; [1 μονάδα]
- μέχρι γὰρ **τούτου** ἡ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε : Σε ποια φράση του κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία τούτου; [1 μονάδα]

B1. «Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία...γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὕσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν.» : Ποια είναι η προέλευση της πόλης σύμφωνα με τον Αριστοτέλη και ποιος ο σκοπός της; [10 μονάδες]

B2. Να συγκρίνετε τις απόψεις του Αριστοτέλη και του Ισοκράτη ως προς τον ρόλο του λόγου στην συγκρότηση της πολιτικής κοινωνίας. [10 μονάδες]

Επομένως πρέπει να έχουμε και για τον λόγο την ίδια γνώμη που έχουμε για τις άλλες ασχολίες, να μην κρίνουμε διαφορετικά όμοια πράγματα και να μη δείχνουμε εχθρότητα απέναντι σε τέτοιο πράγμα, που απ' όλα τα φυσικά χαρίσματα των ανθρώπων έχει αποφέρει τα περισσότερα αγαθά. Γιατί σε όλα τα άλλα που έχουμε, και τα οποία ανέφερα ήδη, δεν ξεχωρίζουμε από τα ζώα, και μάλιστα είμαστε κατώτεροι από πολλά απ' αυτά στην ταχύτητα, τη δύναμη και σε άλλες ικανότητες. [254] Επειδή όμως έχουμε την ικανότητα να πείθουμε ο ένας τον άλλον και να δηλώνουμε καθαρά προς εμάς τους ίδιους αυτά που θέλουμε, όχι μόνο απαλλαγίκαμε από τη ζωή την όμοια με των θηρίων, αλλά συγκεντρωθήκαμε και χτίσαμε πόλεις, φτιάξαμε νόμους, ανακαλύψαμε τις τέχνες και σχεδόν όλα όσα επινοήσαμε τα βρήκαμε με τη βοήθεια του λόγου. [255] Ο λόγος είναι εκείνος που θέσπισε νόμους για το δίκαιο και το άδικο, το καλό και το κακό. Αν δεν υπήρχαν οι διατάξεις τούτες, θα ήμαστε ανίκανοι να συμβιώσουμε. Χάρη στον λόγο ελέγχουμε τους κακούς και εγκωμιάζουμε τους καλούς. Με τον λόγο μορφώνουμε τους ανόητους και δοκιμάζουμε τους σώφρονες. Γιατί θεωρούμε το να μιλάει κάποιος όπως πρέπει ως την πιο σίγουρη απόδειξη της σωστής σκέψης, και ο λόγος ο αληθινός, δίκαιος και νόμιμος αποτελεί την εικόνα της αγαθής και τίμιας ψυχής.

Ισοκράτης, Περί αντιδόσεως §§ 253-255, μτφρ. Σ. Παπαϊωάννου

B3. Να χαρακτηρίσετε ως σωστές ή λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις. [10 μονάδες]

1. Η ψυχροσύνθεση του Αριστοτέλη είναι περισσότερο ποιητική και σίγουρα λιγότερο θετική και επιστημονική, όπως ήταν του Πλάτωνα.
2. Ο Νικόμαχος, πατέρας του Αριστοτέλη, δούλευε ως γιατρός στην αυλή του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου του Β'.
3. Με την επιστροφή του Αριστοτέλη την δεύτερη φορά στην Αθήνα από τη Μακεδονία ξεκινά και η τρίτη φιλοσοφική του περίοδος.
4. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Απολλόδωρου όταν ο Αριστοτέλης γεννήθηκε ήταν το 3^ο έτος της εκατοστής δέκατης τέταρτης ολυμπιάδας.
5. Η ηθική φιλοσοφία είναι μέρος της πολιτικής φιλοσοφίας σύμφωνα με τον Αριστοτέλη.

B4α. Να συμπληρώσετε το κενό στις παρακάτω προτάσεις με ομόρριζα, απλά ή σύνθετα, των λέξεων με έντονη γραφή: [6 μονάδες]

- α) **ἀγελαίου**: Έχει πολύ μεγάλη..... για τα αποτελέσματα των εξετάσεων.
- β) **βλαβερόν**: Λόγω τεχνικής... στο σιδηρόδρομο, ακυρώθηκαν πολλά δρομολόγια.
- γ) **δηλοῦν** ήταν η δυσαρέσκεια των πολιτών για τη διαχείριση της πανδημίας.
- δ) **μάτην**: Η αποψινή συναυλία..... λόγω άσχημων καιρικών συνθηκών.
- ε) **οὐθὲν** : Η..... προπόνηση μπορεί να προκαλέσει μυοσκελετικούς τραυματισμούς.

B4β. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς τους από τη στήλη Β [δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν] [5 μονάδες]

α. αντίρρηση	1. συνεστηκυῖαν
β. ἐγκλημα	2. ἀγελαίου
γ. παρείσακτος	3. ἔπος
δ. παραστάτης	4. καλουμένη
ε. πρόσωπο	5. πράττουσι
	6. ὄρῳμεν
	7. συμφέρον

Γ. ΑΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, Ίστορία, 5.63.1-5.64.1

Ο Αλκιβιάδης, αρχηγός πλέον της δημοκρατικής παράταξης της Αθήνας, κατόρθωσε να πείσει τους συμπολίτες του να επιλέξουν, αντί της συμμαχίας με τη Σπάρτη, μια συμμαχία με το Άργος, την Ήλιδα και τη Μαντίνεια. Οι Σπαρτιάτες αντέδρασαν στην πρόθεση των Αργείων να καταλάβουν την Επίδαυρο και έστειλαν ισχυρές δυνάμεις υπό την ηγεσία του βασιλιά Άγη. Ο τελευταίος κατόρθωσε να περικυκλώσει τους αντιπάλους του, αλλά επέλεξε να κλείσει τετράμηνη ανακωχή αντί να τους συντρίψει.

Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἄργους τὰς τετραμήνους σπονδὰς ποιησάμενοι, ἄγιν ἐν μεγάλῃ αἰτία εἶχον οὐ χειρωσάμενον σφίσις Ἄργος, παρασχὼν καλῶς ὡς οὐπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον· ἄθροους γὰρ τοσοῦτους ξυμμάχους καὶ τοιούτους οὐ ῥάδιον εἶναι λαβεῖν. ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ ἠγγέλλετο ἔαλωκέναί, πολλῶ δὴ μᾶλλον ἐχαλέπαινον καὶ ἐβούλευον εὐθύς ὑπ' ὀργῆς παρὰ τὸν τρόπον τὸν ἑαυτῶν ὡς χρῆ τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ κατασκάψαι καὶ δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιῶσαι. ὁ δὲ παρητεῖτο μηδὲν τούτων δρᾶν· ἔργῳ γὰρ ἀγαθῶ ῥύσεσθαι τὰς αἰτίας στρατευσάμενος, ἢ τότε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ,τι βούλονται. οἱ δὲ τὴν μὲν ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν ἐπέσχον, νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὃς οὐπω πρότερον ἐγένετο αὐτοῖς· δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτιατῶν προσείλοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι ἀπάγειν στρατιάν ἐκ τῆς πόλεως. Ἐν τούτῳ δ' ἀφικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν ἐπιτηδείων ἐκ Τεγέας ὅτι, εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει, ἀποστήσεται αὐτῶν Τεγέα πρὸς Ἀργείους καὶ τοὺς ξυμμάχους.

Λεξιλόγιο:

χειρόομαι-οῦμαι = κυριεύω, καταλαμβάνω, θέτω υπό την εξουσία μου
ῥύομαι = αποκρούω

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν... ζημιῶσαι».

Μονάδες 20

Γ2. Ποια ήταν η τιμωρία που αρχικά σκέφτηκαν οι Σπαρτιάτες να επιβάλουν στον Άγη και πώς αντέδρασε ο τελευταίος; Πώς αποφάσισαν στο τέλος να τον τιμωρήσουν;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ῥάδιον: το επίρρημα στον υπερθετικό βαθμό

ἑαυτῶν: αιτιατική πληθυντικού θηλυκού γένους στο α' πρόσωπο

Σπαρτιατῶν: κλητική ενικού

τάχει: δοτική πληθυντικού

παρόντι: δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος

ἠγγέλλετο: απαρέμφατο Παρακειμένου στην ίδια φωνή

ζημιῶσαι: β' ενικό υποτακτικής Ενεστώτα στην άλλη φωνή

ἐπέσχον: β' ενικό προστακτικής Αορίστου β' στην ίδια φωνή ἔθεντο:

α' πληθυντικό ευκτικής Ενεστώτα στην ίδια φωνή ἀπάγειν: γ' ενικό

Μονάδες 10

Γ4.α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένοι όροι του κειμένου:
οὐ χειρωσάμενον, ἀθρόους, ἐαλωκένας, τὸν ἑαυτῶν, αὐτοῖς, παρὰ τῶν ἐπιτηδείων

Μονάδες 6

Γ4.β. «ὁ δὲ παρηγεῖτο μηδὲν τούτων δρᾶν»: Να εντοπίσετε τον πλάγιο λόγο (μονάδα 1), να τον μεταφέρετε στον ευθύ (μονάδα 1), και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Ευχόμαστε επιτυχία

«Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα **Αρχαίων** του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία. Η χρήση του εκτός Φροντιστηρίου επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από τον Νόμο κυρώσεις.»

